

Varenicline bij een ernstige psychiatrische aandoening

A. NEVEN

Roken is een veelvoorkomende verslaving bij psychiatrische patiënten en zorgt voor hoge morbiditeit en mortaliteit. Stoppen met roken kan veel gezondheidswinst opleveren. Varenicline is een partiële antagonist van de $\alpha 4\beta 2$ -nicotinerge acetylcholinereceptor en is in de algemene populatie effectief bij stoppen met roken. Bij patiënten met schizofrenie, bipolaire stoornis of ernstige depressieve stoornis wordt echter gewaarschuwd tegen verergering van psychiatrische klachten zoals psychose, depressie en agressiviteit (*Farmacotherapeutisch Kompas*). Wu e.a. (2016) onderzochten daarom in een systematische review en meta-analyse het effect van varenicline op het stoppen met roken en het risico op complicaties bij volwassen patiënten met een ernstige psychiatrische aandoening. De primaire uitkomstmaten waren: stoppen met roken, verminderen van roken en veiligheid van varenicline. De kwaliteit van de studies werd vastgesteld middels de PRISMA-richtlijn.

Uiteindelijk werden 8 studies geïnccludeerd met in totaal 398 patiënten. In 2 studies onderzocht men patiënten met een bipolaire stoornis en in de overige 6 patiënten met schizofrenie (of schizoaffectieve stoornis). De dosering varenicline werd opgebouwd tot 1-2 mg per dag. De duur van de interventies was 8-12 weken, in 2 studies werden de deelnemers 6 maanden gevolgd.

In de meta-analyse bleek dat patiënten die behandeld werden met varenicline 4,33 keer zo vaak stopten met roken (95%-BI: 1,96-9,56). In de vareniclinegroep gebruikten de patiënten 6,39 minder sigaretten dan in de placebogroep (95%-BI: 2,22-10,56). In de 2 studies waarbij men de patiënten volgde na de interventieperiode viel resp. 60% en 38% van de patiënten terug. Er was geen significant verschil tussen de groepen betreffende suïcidaliteit, depressie en angst, maar niet in alle studies werden psychiatrische complicaties adequaat geregistreerd. De meest voorkomende bijwerkingen waren misselijkheid, slaapproblemen, dromen en moeheid, maar geen van deze bijwerkingen kwam significant vaker voor in de vareniclinegroep.

De auteurs concluderen dat varenicline effectiever is dan placebo wat betreft stoppen met roken bij patiënten met een ernstige psychiatrische aandoening en dat het middel niet geassocieerd lijkt met psychiatrische complicaties. Het relatieve risico voor het stoppen met roken is hoger dan in de algemene populatie (oddsratio 2,88; Cahill e.a.

2013). Patiënten vielen echter wel gemakkelijk terug na het stoppen met varenicline. Wu e.a. noemen verder dat alleen stabiele psychiatrische patiënten werden geïnccludeerd, waardoor geen goede uitspraak kan worden gedaan over de veiligheid van varenicline bij patiënten met een psychotische, manische of ernstige depressieve stoornis. Nadeel is dat in slechts één studie (korte brief aan de redactie) varenicline werd vergeleken met bupropion en geen enkele keer met nicotinevervangende therapie.

Op basis van deze goed uitgevoerde meta-analyse kunnen we stellen dat er aanwijzingen zijn dat varenicline een effectieve en veilige medicamenteuze behandeling is bij het stoppen met roken bij patiënten met schizofrenie, een schizoaffectieve stoornis of een bipolaire stoornis. De aantallen zijn echter klein en de duur van de studies was kort, waardoor de resultaten voorzichtig geïnterpreteerd dienen te worden. Wel is deze studie te gebruiken om het stoppen met roken te bespreken met uw patiënten en om varenicline te overwegen als serieuze medicamenteuze behandeling. In de klinische setting met intensievere observatiemogelijkheden is gebruik van varenicline zeker te overwegen bij gestabiliseerde psychiatrische patiënten. Deze studie geeft echter geen duidelijkheid over de vraag welke medicamenteuze therapie het veiligst en het effectiefst is.

LITERATUUR

- Cahill K, Stevens S, Perera R, Lancaster T. Pharmacological interventions for smoking cessation: an overview and network meta-analysis. *BMJ* 2009; 338: b1024.
- Farmacotherapeutisch Kompas. <https://www.farmacotherapeutischkompas.nl/bladeren/preparaatteksten/v/varenicline>.
- Wu Q, Gilbody S, Peckham E, Brabyn S, Parrott S. Varenicline for smoking cessation and reduction in people with severe mental illnesses: systematic review and meta-analysis. *Addiction* 2016; 11: 1554-67.

AUTEUR

ARJEN NEVEN, psychiater, Centrum Dubbele Problematiek, Palier, Parnassia Groep, en lid Landelijk Expertise- en Innovatiecentrum Dubbele Diagnose (LEDD).

CORRESPONDENTIEADRES

Arjen Neven, Mangostraat 5, 2552 KS Den Haag.
E-mail: a.neven@palier.nl

Geen strijdige belangen meegedeeld.

ARTIKEL

